

Werken aan een gezonde stad

Concept Programma Geluid & Lucht Gemeente Helmond 2026-2031

Gemeente Helmond

Colofon

Titel:	Werken aan een gezonde stad Programma Geluid & Lucht
Opdrachtgever:	Gemeente Helmond
Projectgroep gemeente:	Frank Wijnen, Cindy Vermeulen, Timo Schreurs
Kenmerk:	
Aantal pagina's:	72
Datum:	Augustus 2025

Inhoud

Werken aan een gezonde stad	1
1 Voorwoord wethouder	4
2 Inleiding	5
2.1 Algemeen	5
2.2 Participatie	6
2.3 Leeswijzer	6
3 Geluid en luchtkwaliteit als onderdeel van een gezonde leefomgeving	7
3.1 Introductie geluid en luchtkwaliteit	7
3.2 Geluid	7
3.3 Luchtkwaliteit	8
4 Huidige situatie geluid en luchtkwaliteit in Helmond	12
4.1 Verschillende gegevensbronnen	12
4.2 Bronnen en blootstelling	14
4.3 Satellietmeting	20
4.4 Brabant omgevingsscan - BrOS	22
4.5 Belevingsonderzoek	24
5 Van ambitie naar opgave	26
5.1 Inleiding	26
5.2 Wettelijke opgave	26
5.3	

1 Voorwoord wethouder

Helmond staat aan de vooravond van ingrijpende veranderingen op ruimtelijk gebied. Deze veranderingen zijn nauw verbonden met de schaa sprong die onze stad de komende jaren gaat maken. Deze schaa sprong biedt mooie kansen voor onze ambities om te werken aan een toegankelijke, duurzame, vitale en verbonden stad, maar heeft ook een duidelijke impact op onze leefomgeving. Met deze groei neemt ook de druk op onze leefomgeving toe. Meer verkeer, meer bedrijvigheid en meer mensen betekenen ook meer geluid en luchtverontreiniging. Als we niets doen, zal de gezondheidsbelasting toenemen. Maar als we het goed aanpakken, kunnen we de schaa sprong juist benutten om structurele verbeteringen door te voeren.

Dit roept de vraag op: hoe zorgen we voor een gezonde en kwalitatief goede schaa sprong, zodat onze stad ook in de toekomst leefbaar blijft? Blijven we vasthouden aan de manier waarop we zaken altijd hebben aangepakt, of kiezen we voor een nieuwe, structurele benadering die gericht is op verbetering van onze leefomgeving?

Met dit Programma Geluid en Lucht kiezen we vol overtuiging voor de laatste optie. We bouwen voort op de koers die is ingezet met de Omgevingsvisie en de Koersnota Geluid. We maken de stap van ambitie naar uitvoering. Van papieren normen naar merkbare verbetering. Zo kan Helmond niet alleen groeien, maar ook floreren als een gezonde en leefbare stad.

De basis voor dit programma ligt in de ambities en opgaven die wij samen hebben vastgelegd in de Omgevingsvisie en de Koersnota Geluid. Het college heeft vooruitlopend hierop een grondige inventarisatie uitgevoerd. Hierbij is nadrukkelijk gekeken naar de beleving van de in

voor leefstijl en stress, zien we de gezondheidsverschillen in de stad niet kleiner worden. Toch is het essentieel dat de stad ook in de toekomst leefbaar blijft. Het heeft bovendien weinig zin om leefstijlcoaches in te zetten om gezondheid te bevorderen en vervolgens dezelfde inwoners bloot te stellen aan bijvoorbeeld luchtverontreiniging en nachtrustverstoring. Daarom willen we de schaalprong benutten om de huidige aanpak te verdiepen, gericht op de fysieke ruimte én aandacht voor leefomstandigheden. Het programma Geluid en Lucht verbindt de ambities en opgaven uit de Koersnota Geluid en de omgevingsvisie en maakt deze concreet in een uitvoeringsplan, rekening houdend met het Schone Lucht Akkoord. Omdat het programma uiteindelijk gaat over gezondheid, betrekken we hierbij naast het wettelijke kader ook informatie van de GGD en de beleving van onze inwoners.

De acties uit het uitvoeringsplan moeten uiteindelijk bijdragen aan een gezond en leefbaar Helmond en gezondheidsverschillen verkleinen. Het vormt daarmee een bouwsteen voor een breed gezondheidsprogramma dat volgens de Omgevingsvisie Helmond uitgewerkt moet worden.

2.2 Participatie

Het programma Geluid en Lucht is veelzijdig en richt zich op diverse doelgroepen. De aanpak is integraal en ontstaan vanuit het verbinden van – en rekening houden met – opgaven op verschillende (beleids)terreinen. Voor het opstellen van dit plan is daarom intensief overlegd met interne stakeholders, waaronder vakspecialisten, projectmanagers en het bestuur. Daarnaast is een participatietraject doorlopen om samen tot gebalanceerde keuzes te komen.

In dit participatietraject is gebruikgemaakt van een belevingsonderzoek onder inwoners die won

Fijnstof

Fijnstof is een verzamelnaam voor allerlei deeltjes die in de lucht aanwezig zijn [17]. Bijvoorbeeld roet-, metaal-, zout- en zanddeeltjes. Sommige fijnstofdeeltjes worden rechtstreeks uitgestoten in de lucht (primair fijnstof) [17]. Andere deeltjes ontstaan in de lucht (secundair fijnstof) door chemische reacties van gasen, zoals ammoniak en stikstofdioxide (zie hierboven) [17]. Op die manier zorgt de combinatie van bijvoorbeeld ammoniak van intensieve veehouderij met stikstofdioxide van wegverkeer en bedrijven in de stad voor extra fijnstof.

We delen fijnstof in naar de grootte van het deeltje. Dat duiden we aan met de Engelse term Particulate Matter, afgekort PM [17]. Deeltjes kleiner dan 10 micrometer worden aangeduid als PM₁₀ (fijnstof). Is een deeltje kleiner dan 2,5 micrometer dan spreken we van PM_{2,5} (fijnstof). Ultrafijnstof is kleiner dan 0,1 micrometer (PM_{0,1}) [17]. De chemische samenstelling van fijnstof kan erg verschillend zijn. Dat hangt af van de bron van het fijnstof en de locatie. Bij sterk verhoogde fijnstofconcentraties spreken we van **smog** door fijnstof [17].

Herkomst

Luchtverontreiniging komt uit verschillende bronnen uit binnen- en buitenland. Ook natuurlijke bronnen zoals zeezout kunnen voor luchtverontreiniging zorgen [3]. Loka

4 Huidige situatie geluid en luchtkwaliteit in Helmond

4.1 Verschillende gegevensbronnen

Inleiding

In hoofdstuk 3 hebben we inzicht gegeven hoe geluid en lucht zich gedragen en wat de effecten van overlast en verontreiniging kunnen zijn. Ook is hier de basis gelegd hoe we de huidige situatie in Helmond kunnen interpreteren. Om de huidige situatie van geluid en lucht in kaart te brengen, maken we gebruik van diverse gegevensbronnen. We analyseren zowel kwantificeerbare gegevens als gegevens die voortkomen uit metingen van geluid en luchtverontreiniging. We nemen daarbij zowel technische aspecten als de beleving van onze inwoners in overweging. In deze paragraaf zetten we de verschillende gegevensbronnen uiteen die worden toegepast voor het programma Geluid en Luchtkwaliteit.

Kwantificeerbare gegevens

Belangrijke gegevensbronnen voor geluid en luchtkwaliteit zijn:

- Actieplannen Geluid
- Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK)
- Grootchalige Concentratiekaarten Nederland (GCN).
- Landelijk meetnet Luchtkwaliteit

Deze gegevensbronnen zijn gebaseerd op of zijn te her

5 Van ambitie naar opgave

5.1 Inleiding

In hoofdstuk 5 maken we een vertaalslag van ambitie naar opgave. We starten met de positionering van de wettelijke opgave. Door in dit hoofdstuk de bronnen van geluid en luchtverontreiniging te ordenen in thema's en doelgroepen, maken we de opgave overzichtelijk. De gemeente kiest daarbij voor een hiërarchische aanpak volgens het principe bron – overdracht – ontvanger, gekoppeld aan vier gemeentelijke rollen: sturen, stimuleren, faciliteren en samenwerken. Deze aanpak maakt het mogelijk om per situatie de juiste inzet te bepalen, met oog voor effectiviteit, uitvoerbaarheid en gezondheidseffecten. Bovendien schept dit een helder handelingsperspectief.

5.2 Wettelijke opgave

Deze ambitie staat niet op zichzelf. De wettelijke kaders uit de Omgevingswet vormen het fundament waarop dit programma is gebouwd. De normen in de Omgevingswet zijn echter primair gericht op het voorkomen van belangrijke nadelige milieueffecten [42]. Deze normen stellen minimeisen om bijvoorbeeld ernstige luchtverontreiniging of geluidshinder te beperken. Het realiseren van een gezonde leefomgeving vereist meer dan alleen het voldoen aan deze normen. Het vraagt om een actieve inzet van alle betrokken partijen om de leefomgeving op een hoger niveau te tillen, meer dan alleen het voorkomen van grote negatieve effecten.

Normen helpen hinder te beperken, maar sluiten deze

Prioriteitenlijst stiller wegdek SMA NL8G+

Analyse van de reguliere inzet die uitgaat van de Koersnota Geluid met het stiller wegdekmengel SMA 0/5 onvoldoende is om de toename van de gezondheidsbelasting te beperken als we de gevolgen van de verkeersgroei schaalsprong meenemen en de noodzaak om te bouwen hoog belaste locaties.

Op basis van de ‘Prioriteitenlijst stiller wegdek SMA NL8G+’ kunnen we hotspots en daarmee de toename van de gezondheidsbelasting aanpakken. Deze wordt weergegeven in tabel 8 ‘Prioriteitenlijst stiller wegdek SMA NL8G+’.

			Aantal geluidgevoelige adressen binnen hotspots			
Wegdek	Oppervlakte (x 1000 m ₂)	Huidig wegdek en snelheid	Zonder maatregelen	In geval van SMA NL 8G+	Verschil	Opmerking / voortopige planning
1. Zuidende	6.6	SMA-NL11 / 50 km	663	259	404	Haalbaarheid 30 km onderzoeken.
2. Deurneseweg	36.3	SMA-NL11 70 km	340	325	15	Weinig reductie door relatief hoge geluidsbelasting. Haalbaarheid snelheidsverlaging naar 50 km onderzoeken en voorzien ‘badkuip’

